JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ANTONIO LA PERGOLA
15 päivänä lokakuuta 1998 *

1. Esillä olevassa EY:n perustamissopimuksen 181 artiklan mukaisessa kanteessa Euroopan yhteisöjen komissio (jäljempänä komissio) vaatii, että Italian oikeuden mukaan perustettu yhtiö SNUA Srl (jäljempänä SNUA) velvoitetaan maksamaan komissiolle takaisin tietyn sopimuksen mukaisesti suoritettu ennakkomaksu; kantajan mukaan sopimus on purkautunut vastaajan jätettyä sopimusvelvoitteensa täyttämättä.

I Tosiseikat

2. Komission edustaman Euroopan talousyhteisön ja SNUA:n välillä 8.1.1988 tehdyssä sopimuksessa nro BM 441/86 (jäljempänä sopimus) vastaajana oleva yhtiö sitoutui toteuttamaan S. Quirinon kunnan alueella kiinteiden jätteiden keräys- ja kierrätysjärjestelmän yksityisessä laitoksessa komission tätä tarkoitusta varten myöntämän avustuksen turvin. Kyseinen järjestelmä kuului asetuksessa N:o 3640/85 [1] tarkoitettuihin esittelyhankkeisiin ja teollisiin koehankkeisiin, joihin komissio oli myöntänyt taloudellista tukea. Sopimukseen sovelletaan Italian lakia (ks. sopimuksen 14 kohta), ja sopimuksen 13 kohdassa olevan välityslausekkeen nojalla yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta ratkaista kaikki sopimuksen pätevyyttä, tulkintaa ja täyttämistä koskevat riidat.

3. Laitoksen toteuttamistöiden piti alkaa kesäkuussa 1987 ja päättyä elokuussa 1988. Sopimuksen 4.3.1 kohdan mukaan siinä tilanteessa, ettei SNUA pystyisi aloittamaan töitä tuolloin, SNUA:n oli ilmoitettava tästä komissiolle vähintään 15 päivää ennen kyseistä ajankohtaa ja ehdotettava uutta töiden aloituspäivää; mikäli komissio kieltäytyisi hyväksymästä sopimuspuolensa näin ehdottamaa muutosta, sopimus purkautuisi ja suoritetut ennakkomaksut olisi palautettava. [2]

4. Sopimuksen 8 kohdassa viitataan 4.3 kohtaan ja määrätään seuraavaa: "Komissio voi aina purkaa sopimuksen, mikäli sopimuspuoli [SNUA] ei täytä jotakin sopimuksen mukaista velvoitettaan, ja erityisesti mikäli 4.3 kohdan määräyksiä ei noudateta. Purkaminen tulee voimaan, kun purkuperusteesta on virallisesti

* Alkuperäinen kieli: italia.

1 — Esittelyhankkeiden ja teollisten koehankkeiden edistämisestä taloudellisen tuen avulla energia-alalla 20 päivänä joulukuuta 1985 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3640/85 (EYVL L 350, s. 29).

2 — Sopimuksen 4.3.2 kohdan mukaan SNUA:n oli niin ikään toimitettava komissiolle kolmen kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta ja sen jälkeen puolivuosittain selvitys töiden edistymisestä ja aiheutuneista kuluista.

ilmoitettu saantitodistuksella varustetulla kirjatulla kirjeellä eikä sopimusta ole täytetty kuukauden kuluessa tästä." Tällaisessa tapauksessa 8 kohdan mukaan "sopimuspuolen on välittömästi palautettava komissiolle tämän maksama taloudellinen tuki korkoineen tuen saantipäivästä lukien. Korkokantana on Euroopan investointipankin sinä päivänä soveltama korko, jona komissio teki päätöksen [11.11.1986] tuen myöntämisestä kyseistä hanketta varten".

5. Lisäksi sopimuksen 9 kohdan mukaan "kukin sopimuspuoli voi purkaa tämän sopimuksen ilmoittamalla tästä kahta kuukautta aiemmin, mikäli liitteessä I tarkoitetun hankkeen jatkaminen ei enää ole mielekästä esimerkiksi mainittua hanketta koskevan, ennakoitavissa olevan teknisen tai taloudellisen vastoinkäymisen taikka hankkeen kustannusarvion liian suuren ylityksen vuoksi".

6. Komissio maksoi osapuolten sopimuksen mukaisesti SNUA:lle 195 397 ecua ennakkomaksuna 60 päivän kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta, tarkemmin sanottuna 26.1.1988. Kirjeissään 25.8.1988 ja 25.1.1989 komissio esitti huolensa siitä, ettei se ollut saanut ensimmäistä teknis-taloudellista väliraporttia SNUA:lta, ja muistutti yhtiötä tälle sopimuksen 4.3.1 kohdassa asetetuista velvollisuuksista. Komissio ilmoitti 15.3.1989 SNUA:lle, että sopimus purettaisiin 8 kohdan mukaisesti, ellei ensimmäistä raporttia toimitettaisi sille viimeistään 10.4.1989. Tällä välin SNUA oli kirjeessään 6.3.1989 pyytänyt komissiolta töiden aloittamista varten annetun määräajan pidentämistä. Vastaajana oleva yhtiö ilmoitti kyseiselle toimielimelle, että vaikka kaikki hallinnolliset luvat — kunnallinen rakennuslupa mukaan lukien — oli saatu, hanketta ei voitu toteuttaa, koska paikalliset yhteisöt vastustivat voimakkaasti laitokselle jo hyväksyttyä sijoituspaikkaa. Friuli Venezia Giulian itsehallintoalueen (jäljempänä itsehallintoalue) oli tämän vuoksi ratkaistava asia. Komissio totesi kyseessä olevan ylivoimaisen esteen ja vaati 13.4.1989 päivätyssä kirjeessään, että töiden jatkamista koskeva lopullinen lupapäätös toimitetaan sille viimeistään 30.9., ja kirjeen mukaan "muussa tapauksessa sopimus purkautuu sen 9 kohdan mukaisesti".

7. Sen jälkeen kun SNUA oli kirjeessään 24.9.1990 — jonka oli vahvistukseksi allekirjoittanut toimivaltainen ympäristöaluehallinnon virkamies — vakuuttanut komissiolle, että itsehallintoalue aikoi edelleen sopivana ajankohtana toteuttaa komission osittain rahoittaman hankkeen, kantaja kehotti uudestaan 10.7.1991 SNUA:a aloittamaan työt 15.8.1991 mennessä. Itsehallintoalue ilmoitti 22.8.1991 komissiolle, että se oli löytänyt hankkeen toteuttamista varten uuden paikan naapurikunnan Avianon alueelta, ja se arvioi töiden alkavan "joka tapauksessa kuluvan talousarviovuoden aikana". Samana päivänä päivätyssä kirjeessään SNUA pyysi kantajalta uutta pidennystä töiden aloittamista varten annettuun määräaikaan eli 15.12.1991 saakka. Yhtiön "toimittaman selvityksen" huomioon ottaen komissio hyväksyi pyynnön kirjatussa

kirjeessään, jonka saantitodistus oli päivätty 18.9.1991 ja jossa se määräsi sopimuksen purkautumispäiväksi 31.12.1991, ellei töitä olisi siihen mennessä aloitettu. Komissio ilmoitti kirjeessään 5.11.1992 SNUA:lle päättäneensä soveltaa sopimuksen 9 kohtaa, koska se ei ollut saanut tietoa töiden aloittamisesta. Komission myöhemmin eli 25.1. ja 2.6.1994 sekä 15.2.1995 SNUA:lle osoittamiin kehotuksiin palauttaa tälle suoritettu ennakkomaksu korkoineen ei vastattu.

8. SNUA:n ryhdyttyä erilaisiin oikeudellisiin toimiin ensin S. Quirinon kuntaa ja sittemmin itsehallintoaluetta vastaan itsehallintoalue teki hankkeen toteuttamiseksi tarvittavat päätökset 15.7.1993. Laitoksen toteuttamistyöt alkoivat tosiasiallisesti 7.12.1994, tuskin kaksi kuukautta siitä kun Avianon kunta oli antanut laitosta varten rakennusluvan.

II Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

9. Komissio on vaatinut 18.2.1997 nostamassaan kanteessa yhteisöjen tuomioistuinta vahvistamaan, että se oli laillisesti vedonnut sopimuksen 8 kohdassa tarkoitettuun nimenomaiseen purkulausekkeeseen ja ilmoittanut tästä vastapuolelle 18.9.1991 päivätyssä kirjeessään. Italian siviililain 1456 §:n [3] mukaan sopimuksen olisi siis pitänyt purkautua 31.12.1991. Komissio sulkee erityisesti pois sen mahdollisuuden, että itsehallintoalueen saamattomuus vapauttaisi SNUA:n tämän vastuusta seitsemän vuotta myöhässä alkaneiden töiden suorittamatta jäämisestä. Alkuperäisen sijoituspaikan valintaan liittyneet vaikeudet eivät olleet ennalta arvaamaton seikka, ja vaikka yhtiö olisikin näyttänyt toteen noudattaneensa tavanomaista sopimuksiin liittyvää huolellisuutta, sen olisi pitänyt ainakin ilmoittaa komissiolle viivästymisen vaarasta. Kantaja tarkentaa vielä pelkän aineellisen virheen johdosta vedonneensa joissakin SNUA:lle aikanaan osoittamissaan kehotuksissa sopimuksen 9 artiklaan, joka koskee sopimuspuolten oikeutta purkaa sopimus siinä tapauksessa, että sovitun hankkeen jatkaminen ei enää ole mielekästä (ks. 5 kohta edellä).

Komission mukaan se, että vastaajana oleva yhtiö jätti sopimuksen täyttämättä, ei ainoastaan estänyt muita yrityksiä saamasta rahoitusta saman ohjelman kautta vaan myös kulutti turhaan komission resursseja yleiseltä kan-

3 — Tämä säännös, jonka otsikkona on "Nimenomainen purkulauseke", kuuluu seuraavasti: "Sopimuspuolet voivat nimenomaisesti sopia sopimuksen purkautuvan, mikäli tiettyä sopimusvelvoitetta ei täytetä asetettujen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti. Tällöin sopimus purkautuu asianomaisen sopimuspuolen ilmoitettua toiselle sopimuspuolelle vetoavansa purkulausekkeeseen."

nalta vähemmän hyödylliseen toimintaan heikentäen samalla sen luotettavuutta muiden yhteisön toimielinten, jäsenvaltioiden ja potentiaalisten ulkopuolisten sopimuskumppanien silmissä. Komissio katsoo näin ollen olevansa siviililain 1453 §:n [4] mukaan oikeutettu korvaukseen näistä vahingoista, joiden suuruudeksi se arvioi 60 000 ecua, jättäen kuitenkin vahingon suuruuden täysin tuomioistuimen kohtuusharkintaan siviililain 1226 §:n mukaisesti. [5] Näin ollen komissio vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin velvoittaa SNUA:n

1) maksamaan sille takaisin 195 397 ecua korkoineen, jotka ovat suuruudeltaan 43,09 ecua päivässä 1.4.1988 alkaen siihen asti kun velka on kokonaan maksettu,

2) suorittamaan sille vahingonkorvauksena 60 000 ecua tai jonkin muun yhteisöjen tuomioistuimen kohtuulliseksi katsoman summan,

3) korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

10. SNUA puolestaan vaatii yhteisöjen tuomioistuinta hylkäämään kanteen ja velvoittamaan kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Vastaajana oleva yhtiö huomauttaa ensinnäkin, ettei sopimuksen 8 kohta, jossa viitataan yleisesti sopimusvelvoitteiden rikkomiseen, täytä edellä mainitussa siviililain 1456 §:ssä asetettuja edellytyksiä; kyseisen lainkohdan mukaan sopimuksen purkautuminen edellyttää, että niin on nimenomaisesti sovittu tapahtuvan tietyn velvoitteen täyttämättä jättämisen seurauksena. SNUA katsoo, että komission kehotukset itse asiassa perustuvat siviililain 1454 §:ään, [6] ja jotta niillä olisi purkava vaikutus, edellytetään SNUA:n mukaan tällöin erityisen purkuvaatimuksen esittämistä oikeudessa, jotta se voisi tutkia sopimuksen täyttämättä jättäneelle sopimuspuolelle annetun määräajan kohtuullisuuden sekä sopimusrikkomuksen vakavuuden ja tuottamuksellisuuden. Komissio ei kuitenkaan SNUA:n mukaan esittänyt tällaista vaatimusta eikä asettanut tälle olosuhteet huomioon ottaen asianmukaisena pidettävää määräaikaa sopimuksen täyttämistä varten. Sen väitteen osalta, että sopimuksen täyttämättä jättäminen olisi johtunut SNUA:n tuottamuksesta, yhtiö toteaa, ettei se voinut ennakoida sitä, ettei hanketta voitaisi toteuttaa alunperin valitulla sijoituspaikalla, koska kohdatut vaikeudet eivät olleet luonteeltaan tek-

4 — Lain 1453 §, jonka otsikkona on "Sopimuksen purkaminen sopimuksen täyttämättä jättämisen vuoksi", kuuluu seuraavasti: "Vastavuoroisissa sopimuksissa yhden sopimuspuolen jättäessä sopimusvelvoitteensa täyttämättä toinen sopimuspuoli voi vaatia sopimuksen täyttämistä tai sen purkamista, sanotun rajoittamatta kummassakaan tapauksessa oikeutta vahingonkorvaukseen.
Purkamista voidaan vaatia myös silloin, kun on nostettu kanne sopimuksen täyttämiseksi; sopimuksen täyttämistä ei kuitenkaan voida vaatia enää purkuvaateen esittämisen jälkeen. Kun purkuvaade on esitetty, sopimusvelvoitteensa laiminlyönyt sopimuspuoli ei enää voi ryhtyä velvoitteensa täyttämiseen."

5 — Lain 1226 §, jonka otsikkona on "Vahingon suuruuden arvioiminen kohtuusperusteella", kuuluu seuraavasti: "Mikäli vahingon määrää ei voida tarkasti arvioida, tuomioistuin vahvistaa sen kohtuulliseksi katsomansa suuruiseksi."

6 — Lain 1454 §:ssä, jonka otsikkona on "Kehotus sopimuksen täyttämiseen", kuuluu seuraavasti: "Sopimuspuolen jättäessä sopimuksen täyttämättä toinen sopimuspuoli voi kehottaa tätä kirjallisesti täyttämään sopimuksen kohtuullisessa määräajassa ja ilmoittaa, että ellei kyseinen kehotus johda tuloksen määräajan kuluessa, sopimus katsotaan kokonaan purkautuneeksi.
Määräajan on oltava vähintään 15 päivää, elleivät sopimuspuolet toisin ole sopineet tai ellei sopimuksen luonteesta tai käytännöstä johtuen lyhyempää aikaa ole pidettävä asianmukaisena. Mikäli sopimusta ei määräajassa täytetä, se purkautuu."

nisiä vaan poliittisia. Komissio on siis perustellusti itsekin myöntänyt kyseen olleen ylivoimaisesta esteestä.

III Oikeudellinen erittely

11. Kuten komission yhteisöjen tuomioistuimessa nostamasta kanteesta ja asianosaisten esittämistä väitteistä (ks. II osa edellä) käy ilmi, keskeisenä kysymyksenä esillä olevassa oikeudenkäynnissä on sen määrittäminen, täyttyvätkö edellytykset sille, että sopimuksen 8 kohdan lauseke, johon kantaja on vedonnut, voisi pätevästi aiheuttaa oikeusvaikutuksia. Tätä tarkasteltaessa on lähdettävä liikkeelle edellä mainitun siviililain 1456 §:n sanamuodosta (ks. alaviite 3).

12. Ensiksi on tutkittava — vaikka aionkin hylätä sen suoralta kädeltä — sitä vastaajan väitettä, jonka mukaan kyseinen lauseke on vain "tyylin vuoksi käytettävä lauseke". On totta, että Corte suprema di cassazionen oikeuskäytäntö kiistatta kallistuu siihen suuntaan, että nimenomainen purkulauseke on kyseessä vain silloin, kun sopimuspuolet ovat sopineet sopimuksen purkautuvan sen johdosta, että yhtä tai useampaa erikseen määritettyä sopimusvelvoitetta ei täytetä; sitä vastoin lauseke, jossa viitataan yleisesti kaikkien sopimusvelvoitteiden rikkomiseen — ja jossa ei määrätä enempää kuin siviililain 1453 §:n [Sopimuksen purkaminen sopimuksen täyttämättä jättämisen vuoksi] ja 1455 §:n [Sopimuksen täyttämättä jättämisen merkitys] yleisissä säännöksissä säädetään — on nimenomaan tyylin vuoksi käytettävä lauseke. [7] Saman oikeuskäytännön mukaan kuitenkin sopimuspuolten sovittua nimenomaisesta purkulausekkeesta, joka on sillä tavoin täsmällinen, että siinä viitataan tiettyihin velvoitteisiin, myöhemmällä yleisellä viittauksella muihin sopimusvelvoitteisiin ei ole vaikutusta tähän määrittelyyn, koska se ei sellaisenaan ilmennä sopimuspuolten yhteisen tahdon olevan kaiken merkityksen poistaminen aiemmalta määritelmältä, jossa puhutaan nimenomaisesta velvoitteesta. [8] Mielestäni on vaikeaa väittää, ettei tässä olisi kyseessä juuri viimeksi mainittu tapaus. Vaikka komissio ja SNUA ovatkin sopineet sopimuksen purkautuvan *jonkin sopimusvelvoitteen* täyttämättä jättämisen johdosta, ne ovat lisänneet erityisen viittauksen *4.3 kohdan rikkomiseen* eli sen kohdan rikkomiseen, jota komissio katsoo SNUA:n jättäneen noudattamatta. Edellä mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tämä riittää sulkemaan pois sen mahdollisuuden, että sopimuksen 8 kohta olisi pelkkä tyylin vuoksi käytettävä lauseke.

13. Koska näin ollen ei voida katsoa, että kyseisellä sopimusmääräyksellä ei ole vaikutuksia sen vuoksi, että se on laadittu sanamuodoltaan yleiseksi, on vielä ratkaistava, onko komissio 18.9.1991 päivätyssä kirjeessään ilmaissut selkeästi tahtonsa vedota tähän nimenomaiseen purkulausekkeeseen. Tämä ei

7 — Ks. Cass., 16.11.1983 annettu tuomio nro 6827, Arch. Civ. 1984, s. 158. On huomattava, että kun sopimuspuolet ovat sopineet sopimuksen purkautuvan minkä tahansa sopimusvelvoitteen täyttämättä jättämisen johdosta, on arvioitava sopimusrikkomuksen mahdollinen merkitys sopimuksen yleisen rakenteen kannalta, sillä pelkän tuottamuksen toteaminen ei tällöin riitä, toisin kuin pätevän ja nimenomaisen purkulausekkeen tapauksessa (ks. Cass., 23.5.1985 ja 2.6.1990 annetut tuomiot nro 3119 ja 5169).

8 — Ks. edellä 7 kohdassa mainittu 16.11.1983 annettu tuomio.

ole mitenkään varmaa. Edellä mainitussa ilmoituksessa, jossa ei muodollisesti viitata sopimuksen 8 kohtaan, kantaja tyytyy asettamaan SNUA:lle uuden määräajan ilmoittamalla tälle sopimuksen purkautuvan, ellei tämä ryhdy toimiin. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että tämä tahdonilmaisu muistuttaa enemmänkin siviililain 1454 §:ssä tarkoitettua kehotusta (ks. 6 kohta edellä) kuin nimenomaiseen purkulausekkeeseen liittyvää ilmoitusta. Komissio ei nimittäin ole todennut sopimuksen purkautuvan jo tapahtuneeksi väittämänsä laiminlyönnin takia, vaan pikemminkin antanut SNUA:lle luvan sopimuksen täyttämiseen viivästyneenäkin ilmoittamalla päätyneensä purkamaan sopimuksen *vain siinä tapauksessa, että SNUA ei ryhtyisi toimiin komission samassa yhteydessä antamassa uudessa määräajassa.*

14. Joka tapauksessa se, luokitellaanko 18.9.1991 päivätty kirje reklamaatioksi, mikä tuntuu parhaalta vaihtoehdolta, vai nimenomaiseen purkuehtoon vetoamista koskevan tahdonilmaisun esittämiseksi toiselle sopimuspuolelle, ei käytännössä vaikuta tässä tehtävän erittelyn lopputulokseen. [9] Otettiinpa kumpi kanta tahansa, velvoitteensa täyttäneen sopimuspuolen tahdonilmaisulla on tarkoitettu sopimuksen purkava vaikutus vain silloin kun toinen sopimuspuoli on jättänyt siviililain 1218 §:ssä tarkoitetulla tavalla tuottamuksellisesti sopimuksen täyttämättä. [10] Tarkemmin sanoen nimenomaisen purkulausekkeen ollessa kyseessä sopimuksen purkautuminen edellyttää silti aina sopimuksen tuottamuksellista täyttämättä jättämistä, kuten Corte suprema di cassazione on todennut; tällainen lauseke nimittäin vaikuttaa vain siten, ettei ole tarpeen tutkia tietyn täyttämättä jäämisen merkitystä, koska sopimuspuolet ovat arvioineet sen ennakolta, mutta se ei vaikuta muihin sopimuksen purkua koskeviin yleisiin periaatteisiin eikä synnytä tuottamuksesta riippumatonta vastuuta. [11] Kuten nimenomaisen purkulausekkeen tapauksessa, purkava vaikutus ei voi syntyä reklamaatiotapauksessakaan, josta mielestäni tässä tapauksessa on kyse, ellei suorituksen tekemättä jääminen johdu sopimuspuolesta [12] (tämän lisäksi tässä tapauksessa on osoitettava *myös* laiminlyönnin merkitys määräajan päättyessä vallitseva tilanne huomioon ottaen). [13]

15. Onko tässä tapauksessa katsottava, että SNUA on täyttänyt edellä mainitussa siviili lain 1218 §:ssä (ks. alaviite 10) tarkoitetun suoritusvelvolliselle kuuluvan toteennäyttämisvelvoitteen? On huomattava, että Corte suprema di cassazionen oikeuskäytännön perusteella sopimuksen täyttämättä jäämisen johtumattomuus tuottamuksesta on näytettävä kaikin puolin toteen, kuten myös siitä, ettei sopimusrikkomus johtunut sopimuspuo-

9 — Ks. kuitenkin alaviite 13 ja siihen liittyvä tekstin osa.

10 — Kyseinen säännös, joka on otsikoitu "Suoritusvelvollisen vastuu", kuuluu seuraavasti: "Suoritusvelvollinen, joka ei tee suoritusta, jonka tekemiseen hän on velvollinen, on velvollinen korvaamaan vahingon, ellei hän osoita täyttämättä jättämisen tai viivästyksen johtuneen siitä, että suorituksen tekeminen oli hänestä riippumattomasta syystä mahdotonta."

11 — Ks. Cass., 27.6.1987 annettu tuomio nro 5710 ja 16.4.1992 annettu tuomio nro 4659. Ks. myös 17.12.1990 annettu tuomio nro 11960, Giur. it. 1991, ensimmäisen osan ensimmäisen osaston 773 sarake, jossa todetaan, että vaikka sopimuksen täyttämättä jättäneen sopimuspuolen tuottamus presumoidaan siviilil ain 1218 §:n mukaisesti, tuomioistuimen ei ole sopimuksen purkautumista ajatellen vain todettava, että nimenomaisessa purkulausekkeessa tarkoitettu *tapahtuma* on sattunut, vaan sen on vilpittömän mielen periaate huomioon ottaen tutkittava suoritusvelvollisen menettely, eikä sopimusta voida vahvistaa purkautuneeksi, ellei suoritusvelvollinen ole menetellyt (vähintään) tuottamuksellisesti.

12 — Ks. Cass., 31.3.1950 ja 30.5.1981 annetut tuomiot nro 1355 ja nro 1812.

13 — Ks. Cass., 20.3.1991 annettu tuomio nro 2979.

lesta, on esitettävä täysi näyttö suoritusvelvollisen kaikinpuolisen tuottamuksen puuttumisesta; näin ollen toteen on näytettävä suorituksen mahdottomuuden aiheuttanut erityinen este tai ainakin se, että oli syynä mikä tahansa, niin se ei ainakaan johtunut suoritusvelvollisesta. [14]

Sopimuksen täyttämättä jäämisen tuottamuksellisuus voidaan sulkea pois erityisesti siksi, että sen voidaan katsoa johtuvan yleisen edun edellyttämästä lainsäädännöllisestä tai hallinnollisesta toimenpiteestä (mukaan lukien julkishallinnon hitaus), [15] joka on tehnyt suorituksesta mahdottoman suoritusvelvollisen menettelystä riippumatta. [16] Se, että viranomaisen määräyksen tai kiellon on oltava sopimuspuolen tahdosta ja tämän tavanomaisen huolellisuuden noudattamisesta täysin riippumatonta, tarkoittaa, ettei sopimuspuoli saa jäädä passiiviseksi, vaan sen on ryhdyttävä nimenomaan tavanomaisen huolellisuuden rajoissa kaikkiin mahdollisiin toimiin torjuakseen viranomaisen vastarinnan tai hylkäävät päätökset. [17] Koska sopimuksessa tarkoitettu suoritus muodostuu toiminnasta, joka edellyttää viranomaisen antamaa lupaa, on sopimuksen täyttämättä jättänyt sopimuspuoli näin ollen laiminlyönyt velvoitteitaan, jos se ei osoita toimineensa huolellisuusvelvoitteen edellyttämällä tavalla säädetyn luvan saamiseksi ja turvautuneensa luvan tultua evätyksi mahdollisesti käytettävissä oleviin hallinnollisiin ja oikeudellisiin oikeussuojakeinoihin. [18]

16. Edellä mainittujen periaatteiden perusteella on mielestäni ilmeistä, ettei SNUA:n menettelyä voida väitetyllä tavalla pitää tuottamuksellisena, kun otetaan huomioon se tuottamuksesta vapauttava seikka, että S. Quirinon kunta ja sen viranomaiset osoittivat pitkään voimakasta vastustusta kierrätyslaitoksen toteuttamista kohtaan. Kantaja on sitä paitsi aikanaan (SNUA:lle 13.4.1989 lähettämässään kirjeessä; ks. 6 kohta edellä) katsonut tilanteen muodostavan ylivoimaisen esteen; näin ollen ja ottaen huomioon, että tilanne kesti pitkään, on suljettava pois se mahdollisuus, että sen seikan, ettei töitä aloitettu ennen komission kirjeessään 18.9.1991 asettaman määräajan päättymistä 31.12.1991, voitaisiin katsoa johtuneen vastaajasta. Mainittu vastustus sitä kohtaan, että työt aloitettaisiin määräajassa, oli täysin SNUA:n tahdosta ja tavanomaisen huolellisuuden noudattamisesta riippumaton seikka. Oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee myös, että SNUA on toistuvasti huolellisuusvelvoitteen mukaisesti turvautunut toimivaltaisia kunnallisia ja alueellisia viranomaisia vastaan parhaiten soveltuviin hallinnollisiin ja oikeudellisiin oikeussuojakeinoihin ratkaistakseen lukkiutuneen tilanteen ja ilmoittanut komissiolle hyvissä ajoin sekä ottanut ympäristöaluehallinnon virkamiehen mukaan kirjeenvaihtoon kyseisen toimielimen kanssa.

17. Itse asiassa sitä sopimuksen purkautumista, jonka vahvistamista tuomiossa kantaja on pyytänyt yhteisöjen tuomioistuimelta ja

14 — Ks. Cass., 16.2.1994 ja 19.8.1996 annetut tuomiot nro 1500 ja 7604.

15 — Ks. Cass., 7.1.1970 annettu tuomio nro 44.

16 — Ks. Cass., 11.1.1982 annettu tuomio nro 119, Arch. civ. 1982, s. 805.

17 — Ks. Cass., 25.3.1970 annettu tuomio nro 818.

18 — Ks. Cass., 12.5.1973 annettu tuomio nro 1706, Giur. it. 1974, ensimmäisen osan ensimmäisen osaston 771 sarake.

jonka kantajan mukaan täytyi seurata nimenomaisesta purkulausekkeesta — pikemmin kuin (kuten mielestäni olisi oikeampaa) reklamaatiossa sopimuksen täyttämiselle asetetun määräajan päättymisestä — ei ole tapahtunut. Kuten aiemmin totesin, yksi purkavan vaikutuksen edellytyksistä ei täyty: suoritusvelvollisesta *johtuva* sopimuksen täyttämättä jättäminen (ottamatta siis huomioon laiminlyönnin merkitystä siinä tapauksessa, että reklamaatiota koskevia sääntöjä katsotaan voitavan soveltaa). [19] Näin ollen on katsottava, että komission kanne on perusteeton ja että se on siksi hylättävä.

IV Ratkaisuehdotus

Näillä perusteilla ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

— hylkää komission kanteen ja

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

19 — Ks. 13 kohta ja sitä koskevat tekstin osat.